MATERIAŁY DYDAKTYCZNE

Odcinek 44: Azja Centralna – geopolityczne serce?

Tematyka

Program dotyczy skomplikowanych relacji oraz potencjału leżącego w regionie Azji Centralnej. Dyskutanci omawiają kwestie związane ze znaczeniem jakie w obecnych realiach nabiera region oraz historyczne uwarunkowania wpływające na relacje jego krajów z mocarstwami światowymi. Zwracają również uwagę na problemy i punkty zapalne w regionie.

!

Wykorzystaj w przygotowaniu swoich wykładów lub lekcji szkolnych poniższe propozycje oraz program:

- cały odcinek: https://youtu.be/qvh18h-xOfs
- zwiastun programu: https://youtu.be/bvPbjk4XmoE

Zagadnienia wstępne

Proponuje się rozpoczęcie bloku zajęć od dokładnego studiowania mapy Azji Centralnej, ze szczególnym uwzględnieniem zawiłości granic Kazachstanu, Turkmenistanu, Kirgistanu, Uzbekistanu oraz Tadżykistanu.

Wprowadzenie pokazujące syntetycznie historię regionu, w tym okres funkcjonowania na tym obszarze ZSRR oraz przeradzania się republik radzieckich w poszczególne niepodległe kraje.

Swobodna dyskusja, przy spoglądania na mapę Eurazji, na temat potencjalnego znaczenia regionu dla polityki i gospodarki światowej.

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE

Odcinek 44: Azja Centralna – geopolityczne serce?

Część 1/3:

Jedwabny szlak – ponadczasowa idea

Emisja pierwszej części programu: **(0:00–13:25)**

Pytania i zagadnienia do dyskusji

1. Jaką inicjatywę zapoczątkowano w 2013 roku ogłaszając to podczas spotkania w Astanie?
2. Co w sytuacji międzynarodowej zmieniło się od momentu w którym powstała idea nowego jedwabnego szlaku i jak się on formalnie teraz nazywa?
3. Na czym, w chińskim rozumieniu, ma polegać nowy jedwabny szlak i jaki jest cel jego tworzenia?
4. Co ostatnimi laty wpływało na to jak rozwijała się koncepcja nowego szlaku jedwabnego?
5. Co na poniższej mapie oznaczają zielone linie?

[1]

Szlak Jedwabny w starożytności

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE

Odcinek 44: Azja Centralna – geopolityczne serce?

Mapka południowej nitki BRI przechodzącej od Kaszgaru do Gwadaru [2]

6. Którędy przebiega nowy jedwabny szlak? Jak zmienia się to w napiętej sytuacji po rozpoczęciu rosyjskiej inwazji na Ukrainę?
7. Jakie znaczenie ma południowy odcinek nowego jedwabnego szlaku (przedstwiony na mapce)?
8. Jakie znaczenie ma i miało w przeszłości pakistańskie miasto Kaszgar?
9. Co w przeszłości stało się przyczyną spadku znaczenia starego jedwabnego szlaku?

Część 2/3:

Kontrola zasobów

Emisja drugiej części programu:

(13:25–23:55)

Zagadnienia do dyskusji i pytania:

10. Czym można tłumaczyć rosnące zainteresowanie światowych mocarstw państwami Azji Centralnej?
11. Jakimi zasobami dysponują kraje Azji Centralnej?
12. Czego bardzo znaczącym światowym eksporterem jest Kazachstan?

Sekretarz stanu Antony J. Blinken wysiada z samolotu po przybyciu do Taszkentu w Uzbekistanie 28 lutego 2023 r. [3]

Emanuel Macron i Shavkat Mirziyoyev, Uzbekistan, 2023 [4]

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE

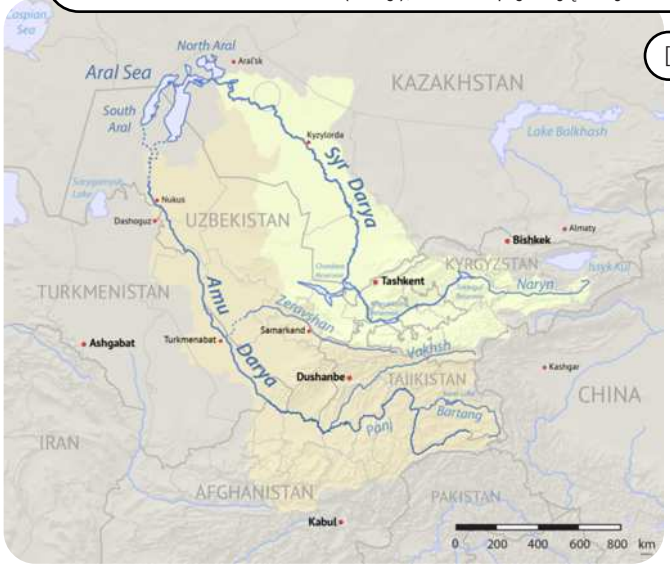
Odcinek 44: Azja Centralna – geopolityczne serce?

13. Jakie znaczenie ma woda w obszarze Azji Centralnej i jakie konflikty są spowodowane dostępem do niej?

14. Jaki zbiornik wodny przedstawia poniższe zdjęcie i dlaczego wygląda on tak jak wygląda?

15. Z jakimi problemami granicznymi mamy do czynienia pomiędzy państwami Azji Centralnej?

16. Prezydent którego z krajów Azji Centralnej jest przedstawiony na zdjęciu?

Mapa przedstawiająca lokalizację Morza Aralskiego oraz zlewiska rzek Amu Daria (pomarańczowy) i Syr Daria (żółty), które wpływają do jeziora [5]

[6] Wrak na terenie dawnego Jeziora Aralskiego

Shavkat Mirziyoyev, Press Service of the President of the Republic of Uzbekistan [7]

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE

Odcinek 44: Azja Centralna – geopolityczne serce?

Część 3/3:

Azja Środkowa w centrum zainteresowania

Emisja trzeciej części programu: **(23:55–41:57)**

Zagadnienia do dyskusji i pytania:

17. Kogo przedstawia grafika zamieszczona obok i jakie było znaczenie imperium, któremu przewodził ten przywódca?

18. Dlaczego sukcesy Timura w konfrontacji z sułtanatem tureckim były ważne z punktu widzenia Europy?

19. Które kraje Azji Centralnej i w jaki sposób są wykorzystywane do omijania sankcji nałożonych na Rosję?

20. Jak wygląda zaangażowanie Turcji w regionie Azji Centralnej?

21. Z jakimi formami rządów mamy do czynienia w większości krajów Azji Centralnej?

22. Jak nazywa się polityk widoczny na zdjęciu? Jakim krajem rządzi?

[8] Portret Timura, XV w.

Serdar Berdimuhamedow [9]

23. W którym kraju Azji Centralnej zakazane jest posiadanie czarnych samochodów?

24. Na zdjęciu widoczny jest kazachski przywódca. Kto to? Kiedy rządził i kto po nim przejął władzę?

Nursułtan Nazarbajew, 2021 [10]

Podsumowanie

1. Słownik postaci i terminów:

Timur – żyjący w latach 1336–1405 przywódca o korzeniach mongolskich, założyciel funkcjonującego na obszarze dzisiejszego Iranu, Iraku, Afganistanu oraz częściowo Turcji i Pakistanu Imperium Timurydów, którego okres świetności przypadał na pierwszą połowę XV wieku.

Nursułtan Nazarbajew – polityk kazachski, przywódca państwa (oficjalna nomenklatura – przywódca narodu) w różnych okresach: w latach 1989–1991 jako pierwszy sekretarz KC Komunistycznej Partii Kazachskiej SRR, w latach 1990–1991 prezydent Kazachskiej SRR, w latach 1991–2019 jako prezydent Kazachstanu.

Saparmyrat Nyýazow – turkmeński polityk, przywódca państwa. W latach 1985–1991 pierwszy sekretarz Komunistycznej Partii Turkmeńskiej SRR, w latach 1991–2006 (do śmierci) prezydent Turmenistanu z ramienia Demokratycznej Partii Turkmenistany, której był przewodniczącym.

Kassym Tokajew – kazachski polityk. W przeszłości pełnił funkcje między innymi ministra sprawa zagranicznych oraz premiera. Od 2019 prezydent Kazachstanu.

Sadyr Zhaparov – kirgiski polityk, od 2021 roku sprawujący urząd prezydenta Kirgistanu.

Shavkat Mirziyoyev – uzbecki polityk, wieloletni premier Uzbekistanu a od 2016 roku prezydent tego kraju.

Serdar Berdimuhamedow – turkmeński polityk, od 2022 roku prezydent Turkmenistanu.

Gurbanguly Berdimuhamedow – turkmeński polityk, w latach 2006–2022 prezydent Turkmenistanu. Ojciec obecnego prezydent Serdara Berdimuhamedowa.

Gwadar – miasto portowe o strategicznym położeniu znajdujące się w południowo-zachodnim Pakistanie.

2. Cele dydaktyczne:

- uświadomienie jakie znaczenie dla regionalnej polityki mają skomplikowane relacje pomiędzy państwami powstałymi w wyniku rozpadu ZSRR (odniesienie do PRK P6S_WK)
- pokazanie znaczenia regionu Azji Centralnej dla globalnej rywalizacji międzynarodowej (odniesienie do PRK P6S_WG)
- wyposażenie w umiejętności analityczne dotyczące polityki międzynarodowej w Azji Centralnej (odniesienie do PRK P6S_UW)

3. Sugerowana literatura uzupełniająca:

R. Kłaczyński, E. Sadowska, *Postradzieckie państwa Azji Centralnej: historia, polityka, gospodarka, społeczeństwo*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie 2013.

C. Thubron, *Utracone serce Azji*, Czarne 2023.

Za badań nad transformacją państw Azji Centralnej, Kaukazu i Euroazjatyckiej Unii Gospodarczej, red. J. Marszałek-Kawa, T. Bodio, A. Marszałek 2021.

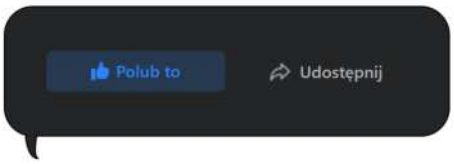
J. Doński-Lesiuk, *Nowy Jedwabny Szlak. Transport kolejowy w obsłudze logistycznej*, CeDeWu 2020.

Azja Centralna – tożsamość, naród, polityka, red. N. Shukuralievy, Nomos 2018.

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE

Odcinek 44: Azja Centralna – geopolityczne serce?

Korzystając z materiałów, nie zapomnij o subskrypcji kanału „**Historia dzieje się!**” na Youtube:
https://www.youtube.com/@historiadziejesie2380
(obok przycisku „subskrybuj” naciśnij też dzwoneczek, by dostawać informacje o nowych odcinkach)

Prosimy – zalajkuj profil Facebookowy „**Historia dzieje się!**” i daj znać innym, jeśli program Ci się podobał (udostępnij):
https://www.facebook.com/Historiadziejesie

Materiały dydaktyczne opracował: dr Konrad Oświecimski
Opracowanie graficzne: Joanna Zawadzka

Publikacja sfinansowana ze środków budżetu państwa w ramach programu Ministra Edukacji i Nauki pod nazwą „Nauka dla Społeczeństwa” nr projektu NdS/537149/2021/2022, kwota finansowania 873 080 zł (całkowita wartość projektu).

zespół kierujący projektu:
dr Paweł Nowakowski
dr Łukasz Burkiewicz
dr Konrad Oświecimski
mgr Tomasz Konturek

Fundacja Ignatianum

Wykorzystane materiały ilustracyjne:

[1] Szlak Jedwabny w starożytności, aut. Kaidor, https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Silk_Road_in_the_I_century_AD_-_en.svg (lic. CC Attribution-Share Alike 4.0 International) ..... str. 2

[2] Mapka południowej nitki BRI przechodzącej od Kaszgaru do Gwadaru. Z artykułu na stronie OBOREurope, źródło: oboreurope.com, https://www.oboreurope.com/en/beltandroad/one-belt/ (fair use) ..... str. 3

[3] Sekretarz stanu Antony J. Blinken wysiada z samolotu po przybyciu do Taszkentu w Uzbekistanie 28 lutego 2023 r., https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Antony_Blinken_in_February_2023#/media/File:Secretary_Blinken_Arrives_in_Tashkent_(52717156287).jpg ..... str. 3

[4] Emanuel Macron i Shavkat Mirziyoyev, Uzbekistan, 2023, źródło: Fb/Mirziyoyev, https://www.facebook.com/photo.php?fbid=882536859900024&set=pb.100044311542113.-2207520000&type=3 (fair use) ..... str. 3

[5] Mapa przedstawiająca lokalizację Morza Aralskiego oraz zlewiska rzek Amu Daria (pomarańczowy) i Syr Daria (żółty), które wpływają do jeziora, aut. Shannon1, https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Aral_Sea_watershed.png (lic. CC Attribution-Share Alike 4.0 International) ..... str. 4

[6] Wrak na terenie dawnego Jeziora Aralskiego, aut. Arcoclub, https://commons.wikimedia.org/wiki/File:%D0%9A%D0%BE%D1%80%D0%B0%D0%B1%D0%BB%D1%8C_%D0%B2_%D0%BF%D0%B5%D1%81%D0%BA%D0%B5_-_panoramio.jpg (lic. CC Attribution 3.0 Unported) ..... str. 4

[7] Shavkat Mirziyoyev, Press Service of the President of the Republic of Uzbekistan, https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Shavkat_Mirziyoyev_official_portrait_(cropped).jpg (lic. CC Attribution-Share Alike 4.0 International) ..... str. 4

[8] Portret Timura, XV w., https://pl.wikipedia.org/wiki/Timur_Chromy#/media/Plik:Tamerlan.jpg ..... str. 5

[9] Serdar Berdimuhamedow, źródło: Kremlin.ru, https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Vladimir_Putin_and_Serdar_Berdimuhamedow_(2022-06-10)_02.jpg (lic. CC Attribution 4.0 International) ..... str. 5

[10] Nursułtan Nazarbajew, 2021, źródło: Press service of the First President of the Republic of Kazakhstan – Elbasy, https://commons.wikimedia.org/wiki/File:%D0%9D%D0%B0%D0%B7%D0%B0%D1%80%D0%B1%D0%B0%D0%B5%D0%B2_%D0%95%D0%90%D0%AD%D0%A1_(cropped).jpg (lic. CC Attribution-Share Alike 4.0 International ..... str. 6